

VEFATININ 50. YILINDA

HASAN BASRİ
ÇANTAY

CILT
2

VEFATININ 50. YILINDA
HASAN BASRİ
ÇANTAY

CİLT
2

Editörler

Prof. Dr. Mehmet BAYIĞİT
Doç. Dr. Yunus Emre GÖRDÜK
Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN

Tasarım

Abdurrahman DOĞAN
Harun YILDIZ

Teknik Hazırlık

Dr. Asem H. A. ABDELGHANY

Birinci Basım

Mayıs 2021, Balıkesir

ISBN

978-605-83948-6-5 (2.c) | 978-605-83948-4-1 (Tk)

Baskı ve Cilt

Seçil Ofset

100. Yıl Mahallesi Matbaacılar Sitesi
4. Cadde No:77 Bağcılar/ İSTANBUL
(Sertifika No: 44903)
Tel: +90 (212) 629 06 15

İletişim

Tel: (0266) 241 00 10

E-posta: albeylul@albeylu.bel.tr

Adres: Eski Kuyumcular Mahallesi Yeşilyol Sokak No:5
10100 Karesi/Balıkesir

©Albeylül Belediyesi

Bu kitap, Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından 19-21 Eylül 2014 tarihlerinde düzenlenen "Vefatının 50. Yılında Hasan Basri Çantay" adlı sempozyumda sunulan bildirilerden oluşmaktadır. Eserdeki yazıların her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir. Albeylül Belediye'sinin yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kısmen veya tamamen çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

BEŞİNCİ BÖLÜM

KUR'AN-I HAKİM VE MEÂL-I KERİM'İ ÜZERİNE ANALİZLER

- HASAN BASRİ ÇANTAY'IN KUR'ÂN-I HAKİM VE MEÂL-I KERİM ADLI ESERİNDE DÖRT TEMEL FAZİLET
Prof. Dr. Hüsamettin ERDEM 9
- HASAN BASRİ ÇANTAY VE KUR'ÂN-I HAKİM VE MEÂL-I KERİM HAYATI
Prof. Dr. Ömer DÜMLÜ - Doç. Dr. Ziya ŞEN 29
- ÇANTAY'IN MEÂL'İNDE SİYAK-SİBAKA RİÂYET DERECEŚİ
Prof. Dr. Ali BAKKAL 55
- HASAN BASRİ ÇANTAY'IN "KUR'ÂN-I HAKİM VE MEÂL-I KERİM"
ADLI TEFSİRİNİN FİLOLOJİK YÖNÜ
Prof. Dr. Nurettin TURGAY 83
- HASAN BASRİ ÇANTAY ve AÇIKLAMALI MEÂL YÖNTEMİ
Doç. Dr. Mustafa KABA 97
- HASAN BASRİ ÇANTAY'IN MEÂLİ İLE DİĞER BAZI MEÂLLER ARASINDAKİ FARKLI
TERCÜME TEKNİKLERİNİN İNCELENMESİ
Doç. Dr. Abdurrahman ALTUNTAŞ 117
- BİLİMSEL TEFSİR AÇISINDAN HASAN BASRİ ÇANTAY'IN
"KUR'ÂN-I HAKİM VE MEÂL-I KERİM"İ
Doç. Dr. Yunus Emre GORDÜK 135
- LAFZİ/LİTERAL VE GÂİ/TELEOLOJİK YORUM METODU AÇISINDAN HASAN BASRİ
ÇANTAY'IN KUR'ÂN-I HAKİM VE MEÂL-I KERİM ADLI ESERİNİN ANALİZİ
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah BAYRAM 149
- HASAN BASRİ ÇANTAY'IN KUR'ÂN-I HAKİM VE
MEÂL-I KERİM ADLI ESERİNDE KIRAAT FARKLILIKLARININ ANLAMA YANSIMASI
Dr. Öğr. Üyesi Hao ÖNEN 179
- HASAN BASRİ ÇANTAY MEÂLİNDE KAVRAM ÇEVİRİLERİ SORUNU
Dr. Öğr. Üyesi Cahit KARAALP 195
- KUR'ÂN'I HAKİM VE MEÂL-I KERİM'E YÖNELTİLEN
BAZİ ELEŞTİRİLER VE CEVAPLARI
Arş. Gör. Hatice Merve ÇALIŞKAN BAŞER 221
- HASAN BASRİ ÇANTAY'IN KUR'ÂN-I HAKİM VE MEÂL-I KERİM ADLI MEÂLİ İLE
KUR'ÂN YOLU TEFSİRİ ARASINDA KONU KARŞILAŞTIRMASI
Yunus ÖZDAMAR 229

ALTINCI BÖLÜM

HASAN BASRİ ÇANTAY'IN HADİSÇİLİĞİ VE HADİS KÜLTÜRÜ

- HASAN BASRİ ÇANTAY'IN HADİSÇİLİĞİ
Prof. Dr. Nevzat AŞIK 257
- HASAN BASRİ ÇANTAY'IN HADİS KÜLTÜRÜ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
-BİRİNCİ KİTAP X. KIRK HADİS ÖRNEĞİ-
Prof. Dr. Adil YAVUZ 269

HASAN BASRİ ÇANTAY VE KIRK HADİS GELENEĞİNDE TERCÜMEDEN TELİFE BİR DENEME <i>Arş. Gör. Ahmet EŞER</i>	281
HASAN BASRİ ÇANTAY'IN "HÜCCETULLÂHİ'L-BÂLİĞA" TERCÜMESİNİN SERÜVENİ <i>Rabia KARAKOYUN GÜNDOĞDU</i>	297
YEDİNCİ BÖLÜM	
HASAN BASRİ ÇANTAY'IN FIKİH ANLAYIŞI HASAN BASRİ ÇANTAY'IN AHKÂM AYETLERİNİN TERCÜME/MEÂLLERİNE YAKLAŞIMI <i>Prof. Dr. Recep ÇİĞDEM</i>	307
HASAN BASRİ ÇANTAY'IN MEALİNDE AHKÂM AYETLERİNİN İZAHI <i>Doç. Dr. Halis DEMİR</i>	327
HASAN BASRİ ÇANTAY'IN "ON KERE KIRK HADİS" ADLI ESERİNDE AHKÂM HADİSLERİNE GETİRDİĞİ YORUMLARIN FİKHİ DEĞERİ <i>Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN</i>	345
HASAN BASRİ ÇANTAY'IN "MÜSLÜMANLIKTA HİMÂYE-İ ETFÂL" ADLI ESERİNİN İSLÂM HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ <i>Dr. Öğr. Üyesi Yakup MAHMUTOĞLU</i>	365
SEKİZİNCİ BÖLÜM	
HASAN BASRİ ÇANTAY'IN KELAMİ YAKLAŞIMLARI HASAN BASRİ ÇANTAY'IN İNANÇ KONULARINA YAKLAŞIMI: 'KUR'ÂN-I HAKİM VE MEÂL-İ KERİM' ÜZERİNE FENOMENO-TEOLOJİK ANALİZLER <i>Doç. Dr. Recep ÖNAL</i>	383
HASAN BASRİ ÇANTAY'IN EHL-İ SÜNNET/HANEFİLİK-MATURİDİLİK VURGUSU (NUN GEREKÇELERİ VE TEMELLERİ) <i>Dr. Öğr. Üyesi LÜTFÜ CENGİZ</i>	431
DEĞERLENDİRMELER	
<i>Prof. Dr. Mustafa KARA</i>	441
<i>Prof. Dr. Nevzat AŞIK</i>	443
<i>Prof. Dr. Erol AYYILDIZ</i>	445
<i>Prof. Dr. Yusuf ALEMDAR</i>	447
<i>Prof. Dr. Mehmet BAYYIĞIT</i>	449
FOTOĞRAFLAR	
	451

HASAN BASRİ ÇANTAY'IN İNANÇ KONULARINA YAKLAŞIMI:
'KUR'ÂN-I HAKÎM VE MEÂL-İ KERÎM' ÜZERİNE FENOMENO-TEOLOJİK ANALİZLER

Doç. Dr. Recep ÖNAL*

Giriş

Allah Teâlâ, İslâm dinini bütün insanlığa Kur'an-ı Kerim diliyle takdim eder. Bu nedenle İslâm'ın doğru anlaşılması Kur'an'ın derinlemesine incelenerek doğru anlaşılmasına bağlıdır. Yüce kitabın ilk müfessiri ve tercümanı hiç şüphesiz Hz. Muhammed ve daha sonra ashabı olmuştur. Sonraki nesiller Kur'an'ın ve İslâm'ın doğru anlaşılması için birçok eser kaleme almışlardır. Bu önemli vazifeyi yerine getirenlerden biri de Cumhuriyet döneminin önde gelen ilim adamlarından Balıkesir doğumlu Hasan Basri Çantay'dır.

Yaşadığı toplumun inanç ve değerlerine karşı sorumluluk bilinciyle hareket eden Çantay, sahip olduğu üstün zekâ, azim ve gayreti sonucu başta tefsir olmak üzere, hadis, hukuk, fıkah, edebiyat, tasavvuf, ahlak ve tarih ilimlerine kadar uzanan değişik alanlarda birçok eser vermiştir. Ancak daha çok *Kur'an-ı Hâkim ve Meâl-i Kerim* adlı eseri ile meşhur olmuştur.¹

Hasan Basri Çantay'ın Kur'an'ı anlamaya büyük önem verildiği ve Türkçeye çevrilmesine ilişkin önemli çalışmaların yapılmaya başlandığı bir dönemde kaleme aldığı *Kur'an-ı Hâkim ve Meâl-i Kerim* isimli eseri, Cumhuriyet tarihi boyunca telif edilen Türkçe Kur'an eserleri arasında en önemlilerinden biri kabul edilmiştir. Bu önemli eserin dili, halkın ve aydın kitlenin anlayacağı şekilde sade olması, hurafelerden uzak çoğu nakle dayanan izahlar ve açıklamaların dip notlar şeklinde verilerek, ayet meallerinde metne sadık kalınmaya çalışılması esere değerli kılan özelliklerinden biridir.² Bu özellikleri sebebiyle eser, yayımlandığı dönemlerden itibaren birçok âlim tarafından takdirle karşılanmış, gerekli yerlerde parantez içinde ve dipnotlarda açıklamalar getirme esasına göre hazırlandığı için de parantezli meallerin ilk örneği kabul edilmiştir.

Giresun Üniversitesi

Uğur, Mücteba, (1994), *Hasan Basri Çantay*, Ankara: DİB Yayınları, s. 49-65; Mercan, İsmail Hakkı-Er, İber, (2010), "XX Yüzyıl Türk İlim Adamlarından Balıkesirli Hasan Basri Çantay ve Onun Kütüphanesi", *Dâru'l-Fünûn Bahiyat Sempozyumu Tebliğler Kitabı*, İstanbul, s. 66 vd.

Uğur, (1974), "Ölümünün 10. Yıldönümü Münasebetiyle Hasan Basri Çantay", *Diyanet İlmî Dergi*, 11/6, s. 377.